

Vergaderjaar 1994–1995

24 146

Wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 6 juni 1995

De vaste commissie voor Economische Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen tijdig zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Algemeen

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het voorstel van wet. Hiermee wordt uitwerking gegeven aan één van de voorstellen uit het regeerakkoord.

Deze leden zijn daarbij van mening dat het de indieners gesierd had als ze meer werk gemaakt hadden van een nieuwe positiebepaling van het fonds.

De leden van de CDA-fractie nemen met gemengde gevoelens kennis van de wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking (FES). Zij hebben geen behoefte aan het opnieuw bezien van de voeding van het fonds en de criteria voor de te financieren projecten. Genoemde leden zijn van oordeel dat bodemsanering, voor zover noodzakelijk voor de voortgang van bouwprojecten in binnensteden, en de realisering van de EHS gefinancierd dienen te worden uit het totaal van de reguliere rijksbegroting.

Omdat de leden van de VVD-fractie zich realiseren dat over onderhavig wetsvoorstel in het regeerakkoord 1994 enkele nadere afspraken zijn gemaakt, komt het huidige wijzigingsvoorstel op hoofdlijnen voor hen niet als een verrassing.

Zij hebben ook geen behoefte bij deze gelegenheid de discussie over de voor- en nadelen van het oorspronkelijke wetsvoorstel op alle onderdelen te herhalen en zullen zich nu met name richten op de voorliggende wijzigingsvoorstellen en de vraag of hiermee een juiste invulling is gegeven aan de in het regeerakkoord gemaakte afspraken.

Naast afspraken over dit onderwerp zijn in het regeerakkoord echter ook afspraken gemaakt over de invoering op termijn van een kapitaaldienst.

¹ Samenstelling:

Leden: Van Erp (VVD), ondervoorzitter, Blaauw (VVD), Van der Vlies (SGP), H. Vos (PvdA), voorzitter, Van Gelder (PvdA), Smits (CDA), Boers-Wijnberg (CDA), Ter Veer (D66), De Jong (CDA), Leers (CDA), Van der Hoeven (CDA), Remkes (VVD), Van Wingerden (AOV), Rabbae (GroenLinks), Jorritsma-van Oosten (D66), De Koning (D66), Voûte-Droste (VVD), Hessing (VVD), Vreeman (PvdA), Zonneveld (CD), Van Dijke (RPF), Van der Ploeg (PvdA), Van Zuijlen (PvdA), Van Walsem (D66) en Houda (PvdA).

Plv. leden: De Korte (VVD), Van Rey (VVD), Van Middelkoop (GPV), Woltjer (PvdA), Sterk (PvdA), Brinkman (CDA), Mateman (CDA), Ybema (D66), Wolters (CDA), Lansink (CDA), Terpstra (CDA), Weisglas (VVD), Nijpels-Hezemans (AOV), M. Vos (GroenLinks), Bakker (D66), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Verbugt (VVD), Klein Molekamp (VVD), Witteveen-Hevinga (PvdA), Poppe (SP), Leerkes (U55+), Verspaget (PvdA), Adelmund (PvdA), vacature (D66) en Crone (PvdA).

De leden van de VVD-fractie zien tussen beide onderwerpen ook een zekere samenhang, omdat het in beide gevallen de bedoeling is een duurzaam financieel kader te scheppen voor een hoger niveau van produktieve investeringen in ons land. Ziet het kabinet ook een samenhang tussen beide onderwerpen, zo vragen die leden zich af.

Kan het kabinet tegen deze achtergrond al nadere mededelingen doen over het streefjaar waarin de kapitaaldienst ingevoerd moet zijn? Is het kabinet met hen van mening dat dit bij wet in te stellen fonds opgeheven zou kunnen worden wanneer de kapitaaldienst op de begroting is ingevoerd?

De leden van de RPF-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel.

De leden van de GPV-fractie hebben met gemengde gevoelens kennis genomen van de inhoud van deze uit het regeerakkoord voortvloeiende novelle. Enerzijds waarderen zij positief de uitbreiding van de criteria voor te financieren projecten uit het FES, anderzijds verliest de Wet FES een deel van de noodzakelijke helderheid en belijndheid.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de Wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking.

Artikel I, Onderdeel A

De leden van de PvdA-fractie brengen naar voren dat de voeding van het fonds één van de centrale vragen is en blijft. Daarin spelen de zogenaamde common-area gelden een doorslaggevende rol. Nu voor de staatsdeelnemingen een ander regime wordt voorgesteld rijst bij hen eens te meer de vraag hoe het staat met de te verwachten common-area gelden. Op die vraag krijgen deze leden graag een concreet antwoord. Tegelijkertijd willen zij vernemen welke opbrengsten uit vervreemding van staatsdeelnemingen te verwachten zijn en welk deel daarvan reeds een bestemming heeft. De te verwachten voeding van het fonds zien zij bovendien graag afgezet tegen de te verwachten financieringsbehoefte. Door het vertraagd in uitvoering nemen van bepaalde projecten mag niet straks een bottle neck in de financiering gaan ontstaan. Om een reëel oordeel te kunnen geven over de voorstellen willen de leden van de PvdA-fractie derhalve inzicht in de ontwikkeling van de inkomsten van het fonds, afgezet tegen de financieringsbehoefte.

De leden van de PvdA-fractie vragen zich af waarom de verplichting alle ontvangsten uit het vervreemden van staatsdeelnemingen aan het fonds te doen toekomen als te beknellend wordt gezien. Deze leden hebben op zich geen problemen met de voorgestelde regeling, mits de financieringsbehoefte er niet fors onder te lijden krijgt.

De leden van de CDA-fractie betreuren het, dat de verplichting om alle ontvangsten uit het vervreemden van staatsdeelnemingen aan het FES toe te voegen, vervalt. Wordt daarmee niet de deur opengezet om deze ontvangsten weer voor consumptieve uitgaven te benutten? Welke prioriteitsstelling wordt thans gegeven aan het besteden van de ontvangsten uit het vervreemden van staatsdeelnemingen?

Genoemde leden nodigen de bewindslieden uit aan te geven hoe de toekomstige investeringen in de fysieke infrastructuur en de uitbreiding van de criteria voor de te financieren projecten worden gefinancierd. Kan een kwalitatief overzicht gegeven worden voor de totale periode van het SVV II?

Wat is de stand van zaken omtrent de ontvangsten uit common-area baten en wat is de geraamde omvang, zo vragen ook deze leden.

De bewindslieden introduceren nieuwe beleidsregels door artikel 2 te wijzigen. Dit leidt enerzijds tot vereenvoudiging, anderzijds tot meer onduidelijkheid. Er is weer sprake van een brede aanwending van middelen uit de verkoop van staatsdeelnemingen mogelijk. De leden van de CDA-fractie zijn van oordeel dat hiermee geknaagd wordt aan het bestaansrecht van het fonds. Delen de bewindslieden die opvatting? Genoemde leden hebben er behoefte aan om een totaal overzicht van de bewindslieden te ontvangen van soorten en opbrengsten (met bijbehorende orde van grootte) uit de vervreemding van vermogensbestanddelen, die door het nieuwe artikel 2 onder het bereik van deze nieuwe wet zullen komen. Daarbij vragen genoemde leden naar de opbrengsten die in de meerjarenramingen al zijn geoormerkt voor andere doelen dan het FES en of al deze aanwendungen zich inderdaad in de vermogenssfeer afspelen.

Delen de bewindslieden de opvatting dat de beleidsregels vanuit een oogpunt van bestuurbaarheid en hanteerbaarheid transparant moeten zijn? Waarom wordt die lijn niet gehanteerd in dit wetsvoorstel? Wat betekent de nadere afspraak over de KPN-ontvangsten voor de boeking van posten, zoals die in de voorlopige rekening en straks in de departementale rekening zijn danwel worden opgenomen? Kunnen de bewindslieden aangeven wat de meest recente inzichten zijn omtrent de omvang van de voeding van het fonds in de komende jaren en de verwachte financieringsbehoefte voor de verschillende FES-projecten?

Waarom maken de bewindslieden verschil tussen het FES en het infrafonds voor het al dan niet beleidsrelevant verklaren voor het financieringstekort? Is de minister van Financiën bereid ook het saldo voor het infrafonds buiten de beleidsrelevantie van het financieringstekort te verklaren?

De leden van de VVD-fractie hebben bij deze gelegenheid de behoefte in meer algemene zin hun zorgen uit te spreken over de omvang nu en in de toekomst van het investeringsvolume ter versterking van de economische structuur in ons land, gelet op de thans bestaande knelpunten, de in ons omringende landen bestaande investeringsplannen en de mogelijkheden op grond van de thans aanwezige financiële ruimte, die – als zij het goed zien – ook in negatieve zin is beïnvloed door enkele in het regeerakkoord gemaakte afspraken. Zij zouden een reactie van het kabinet hierop, zowel met betrekking tot de mogelijkheden op middellange, als op langere termijn, zeer op prijs stellen.

Kan tegen deze achtergrond ook actuele informatie verstrekt worden over de voorziene inkomsten in het Fonds?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de «common area» besprekingen?

Wat zijn de huidige prognoses voor de extra gasinkomsten? Kan de voorziene energieheffing voor kleinverbruikers hierop nog van invloed zijn?

In dit verband vragen de leden van de VVD-fractie ook nadrukkelijk, of het gewijzigde voorstel in artikel I, onderdeel A, waarbij de exclusieve bestemming van de opbrengst van KPN-aandelen voor het Fonds wordt gewijzigd in de algemene mogelijkheid opbrengsten uit het vervreemden van vermogensbestanddelen aan het Fonds toe te voegen, de toekomstige voeding van het Fonds niet onzekerder maakt?

Naar het hen voorkomt valt dit gewijzigde voorstel ook niet dwingend af te leiden uit de in het regeerakkoord gemaakte afspraken.

Ondergraaft het kabinet met dit wijzigingsvoorstel niet de oorspronkelijke bedoeling van het Fonds? Als de verplichting om in beginsel alle ontvangsten uit het vervreemden van staatsdeelnemingen aan het Fonds toe te voegen komt te vervallen omdat «deze verplichting als te

beknellend wordt gezien», waarom houdt het kabinet dan nog vast aan het FES als zodanig?

Kan het kabinet een totaaloverzicht verstrekken van soorten van opbrengsten, en de orde van grootte daarvan, uit de vervreemding van vermogensbestanddelen, die voor het nieuwe artikel 2 onder het bereik van de gewijzigde wet zullen komen? Welke van deze opbrengsten zijn in de meerjarenramingen al geormerkt voor andere doelen dan het FES?

Het is de leden van de fractie van D66 nog niet helder hoe de voeding van het fonds geschiedt, althans qua omvang. Welk gedeelte van de opbrengst van vervreemding van vermogensbestanddelen van het rijk vloeit naar het fonds? Is bij benadering te zeggen wat de omvang is van de common-area gelden?

De leden van de fractie van de RPF wijzen er op dat de verandering in de voeding van het fonds eigenlijk het terugtrekken is van een amendement dat was aangenomen ten tijde van de stemming rond de Wet Fonds economische structuurversterking. Met deze wijziging hebben de leden van de RPF-fractie, in lijn van de keuzes toen, geen moeite.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat terzake van de ontvangsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen die niet nodig zijn voor de dekking van de financieringsbehoefte, een afweging zal worden gemaakt tussen aanwending voor FES-projecten, staatsschuldreductie, het afkopen van bestaande leasecontracten en andere aanwendungen in de vermogenssfeer. De leden van de SGP-fractie willen weten aan welke andere aanwendungen in de vermogenssfeer in concreto wordt gedacht.

De leden van de fractie van het GPV constateren dat, anders dan in de door de Tweede Kamer aanvaarde tekst van wetsvoorstel 23 002, de regering het nu weer mogelijk maakt dat vrij kan worden beschikt over middelen uit de verkoop van staatsdeelnemingen. Dit wordt gemotiveerd met een verwijzing naar «redenen van een behoedzaam budgettair beleid». Dit mag een valide argument zijn, maar wordt daarmee tevens het eigen karakter en de noodzaak van dit bijzondere fonds geen geweld aangedaan? Immers, door deze wijziging ontstaat minder dan oorspronkelijk zekerheid over de voeding van het fonds. Het fonds ontleende zijn bestaansrecht toch voor een belangrijk deel aan de noodzaak een financiële garantie te hebben voor een toekomstige economische infrastructuur? Wordt daaraan nu deels geen afbreuk gedaan? Neemt met deze wetwijziging in principe de mogelijkheid niet weer toe dat oorspronkelijke fondsmiddelen beschikbaar kunnen komen voor b.v. consumptieve uitgaven, derhalve geheel contrair de bedoeling van het fonds? Deze leden herinneren aan de uitspraak in de toelichting (blz.2) bij wetsvoorstel 23 002: «Indien de ontvangsten in het fonds vooruitlopen op de uitgaven kan er worden gespaard in het fonds en blijven de middelen beschikbaar voor het vastgestelde doel». Wordt aan dit kenmerk van het fonds potentieel eveneens geen afbreuk gedaan, aangezien de regering bij een feitelijk vooruitlopen van de ontvangsten eerder voor de verleiding zal (kunnen) bezwijken middelen uit de verkoop van staatsdeelnemingen niet in het fonds te storten? Wordt daarmee de voeding van het fonds niet onzekerder? Zal dit zijn weerslag niet hebben op de bereidheid tot medefinanciering van projecten door private medefinanciers?

Artikel I, onderdeel B

De leden van de PvdA-fractie willen hun bezorgdheid naar voren brengen, mede ten aanzien van het voorstel om een aantal nieuwe mogelijkheden tot trekking op het fonds toe te staan. Hoe kan gewaarborgd worden dat alleen de voorgestelde vormen van bodemsanering in

aanmerking komen voor financiering uit het fonds en niet bodemsanering in meer algemene zin? Een zelfde vraag doet zich voor ten aanzien van de voorstellen met betrekking tot de ecologische hoofdstructuur. Hoe wenselijk de meeste uitgaven voor deze twee gebieden ook zijn, daar was het fonds niet voor bedoeld. De bezorgdheid van de leden van de PvdA-fractie wordt bovenal ingegeven door het feit dat in het wetsvoorstel onttrekkingen worden aangekondigd die niet passen in de (nieuw)e systematiek van het fonds. Dat betreft zowel de onttrekking ten behoeve van Schiphol, als die ten behoeve van de ecologische hoofdstructuur. Hoe wenselijk de uitgaven op zich ook zijn, hiermee dreigt het beeld bevestigd te worden dat het fonds meer een knelpuntenpot is dan voor de financiering van structuurversterkende maatregelen. Voor deze leden is het dan ook teleurstellend dat de voor versnelling in aanmerking komende projecten van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ook nog eens buiten het fonds om gefinancierd zullen worden. Het bij de start direct al afwijken van de algemene beleidslijn voor de aanwending van de ontvangsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen doet het ergste vrezen. Dit temeer omdat de voorstellen ten aanzien van Schiphol weer niet passen in de ecologische hoofdstructuur en daarmee niet binnen de criteria van het fonds. Het is toch de wereld op zijn kop als dat dan moet leiden tot een uitbreiding van het aantal uitgavencategorieën. Wat betekent deze toevoeging voor de toekomst, zo vragen deze leden zich af. Als het echt om een éénmalige verstrekking gaat is het vreemd deze in de wet op te nemen. Fundamenteeler is de vraag hoe de regering nu echt denkt werk te maken van het vrijhouden van financiële middelen ten behoeve van economische structuurversterking. Willen de indieners in dat verband nog eens nadrukkelijk op de bezorgdheid van deze leden ingaan?

Voorts willen de leden van de PvdA-fractie naar voren brengen dat zij het wenselijk achten om ook bepaalde vormen van monumentenzorg kunnen passen in het versterken van de economische structuur. Graag willen deze leden een toezegging ter zake van de indieners.

De leden van de CDA-fractie vragen de bewindslieden een overzicht te verstrekken van de bijdragen die de komende 10 jaar uit het FES nodig zijn voor de voortgang van bouwprojecten in de binnensteden. Hoe wordt beoordeeld of deze projecten additioneel zijn?

Het is voor genoemde leden onduidelijk wat de wijziging in het FES ten aanzien van de EHS precies toevoegt ten opzichte van het oorspronkelijke wetsvoorstel. Ook daarin was het mogelijk middelen uit te trekken indien een FES-project op het gebied van de verkeers- en vervoersinfrastructuur compensatie bij natuur vereist – het zogenaamde compensatiebeginsel. De leden van de CDA-fractie vragen de bewindslieden deze duidelijkheid te verstrekken.

Wordt nu de mogelijkheid geboden dekkingstekorten die losstaan van additionele projecten uit het FES te halen? Waarom wijkt de regering af van de algemene beleidslijn voor de aanwending van de ontvangsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen? Lopen we niet de kans dat een dergelijke afwijking regel gaat worden? Waarom worden projecten ter realisering van de EHS gefinancierd uit de verkoop van staatsdeelnemingen, geheel buiten het FES om? De bewindslieden benadrukken ook bij groenprojecten buiten de EHS het eenmalige karakter. Waarom worden deze middelen niet gezocht in de reguliere rijksbegroting?

De leden van de CDA-fractie wensen verder een nadere toelichting van de bewindslieden waarom in artikel 3 een zesde uitgavencategorie wordt geïntroduceerd, namelijk aanleg van groene overgangsgebieden in het kader van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol, terwijl deze categorie niet vermeld staat in het regeerakkoord. Deze categorie wordt in de memorie van toelichting nadrukkelijk als een eenmalige uitzondering

vermeld. Is dit niet in strijd met het streven naar een bestendig karakter van regelingen, zo vragen genoemde leden.

Uit de beide afwijkingen, die enerzijds een uitzonderingsbepaling voor de aanwending van het fonds betreffen en anderzijds leiden tot het onttrekken van middelen die eigenlijk in het fonds zouden moeten vloeien, blijkt, dat het FES kennelijk geschikt geacht wordt voor het oplossen van knelpunten die aan de oorspronkelijke bedoeling voorbijgaan, en ruimte biedt voor oneigenlijk gebruik. Waarom introduceren de bewindslieden dit oneigenlijk gebruik?

De leden van de VVD-fractie ervaren het enerzijds als tamelijk wrang dat met de voorgestelde verruiming van de criteria voor de uitgaven uit het FES in ieder geval de indruk wordt gewekt dat een aantal bezwaren die zij signaleerden tijdens de behandeling van het oorspronkelijke wetsvoorstel, bewaarheid wordt. Anderzijds vragen zij zich wel af wat de materiële betekenis is van de voorgestelde toevoegingen aan artikel 3, waar het gaat om de bodemsaneringskosten die samenhangen met «de bouwprojecten in de binnensteden» en de kosten van «de ecologische hoofdstructuur voor zover een functionele relatie bestaat met projecten genoemd onder 1°».

Vielen uitgaven in deze sfeer ook niet reeds onder een ruime interpretatie van de tekst van het oorspronkelijke wetsvoorstel?

Als nog steeds juist is wat de minister van Verkeer en Waterstaat, mede namens de minister van EZ en VROM op 19 april jl. antwoordde op de door het lid Reitsma gestelde vragen, namelijk dat «met de huidige prioriteiten van het FES (Investeringsimpuls, Betuweroute en HSL-Zuid) de ruimte in het FES in principe al tot in het begin van de volgende eeuw is belegd», mag daar dan de conclusie uit getrokken worden dat de nieuwe uitgavencriteria in ieder geval tot het begin van de volgende eeuw geen materiële betekenis hebben?

De leden van de VVD-fractie delen overigens de opvatting van het kabinet dat een nadrukkelijke relatie tussen de uitgavensoorten en de economische structuurversterking in stand moet blijven, om te voorkomen dat de deur helemaal open gezet wordt voor realisering van projecten in de sfeer van de EHS, ook al leidt dit tot een vermindering van 163 mln. van de potentiële ontvangsten van het Fonds door dit bedrag toe te voegen aan de begroting van LNV en te financieren uit de extra opbrengsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen.

Waarom is voor de financiële dekking van dit bedrag overigens niet naar andere mogelijkheden binnen de rijksbegroting gezocht, zo vragen zij.

Het voorstel om «de aanleg van groene overgangsgebieden in het kader van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol» als aparte uitgaven-categorie in het gewijzigde wetsvoorstel op te nemen heeft bij de leden van de VVD-fractie verbazing opgeroepen, vooral omdat dit het enige met name in de wet genoemde projectvoorstel is, terwijl hiervan ook in het regeerakkoord geen sprake is. Kan het kabinet nader op deze bezwaren ingaan?

De D66-fractie stemt van harte in met de wijziging van artikel 3 (betreffende de bestedingen) conform het regeerakkoord. De ecologische hoofdstructuur en bodemsanering zijn voor deze leden uiteraard belangrijke voorwaarden bij de groei van onze economie. Het zelfde geldt voor de aanleg van groene overgangsgebieden in het kader van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol.

De leden van de fractie van de RPF hebben waardering voor de uitbreiding van de criteria voor de te financieren projecten, met name ten aanzien van de ecologische hoofdstructuur. Deze uitbreidingen zijn ten

tijde van de bespreking van de wet ook voorgesteld door middel van amendementen. Deze konden toen niet op genoeg steun rekenen, maar wel op de steun van de RPF-Tweede Kamerfractie. Daarom waarden zij de uitbreiding van de criteria.

Deze uitbreiding is overigens minder vergaand dan uit het regeerakkoord zou mogen worden afgeleid. Een bijdrage aan de realisering van de EHS komt immers pas aan bod indien deze in functioneel verband staat met de totstandkoming van een (infrastructureel) project dat uit het Fes wordt gefinancierd. Het regeerakkoord zwijgt over dit verband. De aan het woord zijnde leden achten deze beperking dan ook merkwaardig, mede in het licht van het feit dat de «zo ecologisch mogelijke uitvoering» van projecten uit het FES een zaak zou dienen te zijn die zonder meer al zou moeten plaatsvinden. Het lijkt er op dat op deze wijze oneigenlijk zaken aan de realisering van de EHS kunnen worden toegerekend. Is het bijvoorbeeld mogelijk dat de extra gelden die in de Betuwelijn worden gestoken ter oplossing van de knelpunten in relatie tot de EHS kunnen worden gebracht? Kunnen de bewindslieden duidelijk maken dat de desbetreffende passage uit het regeerakkoord op deze wijze in feite van zijn inhoud is ontdaan?

De leden van de RPF-fractie vragen hoe het mogelijk is dat in de memorie van toelichting een exact bedrag genoemd wordt voor de groene overgangsgebieden rond Schiphol, terwijl de Kamer nog over de extra baan van Schiphol moet beslissen. Van welke baan wordt uitgegaan? Worden de kosten anders bij bijvoorbeeld de gedraaide baan?

Het is de leden van de SGP-fractie opgevallen dat in het wetsvoorstel een eenmalige uitgavencategorie is opgenomen, te weten de aanleg van groene overgangsgebieden in het kader van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol. Deze leden plaatsen een kritische kanttekening bij deze uitgavencategorie. Zij vragen of het niet juister zou zijn om, uitgaande van het beginsel de vervuiler betaalt, de kosten van de aanleg van de betreffende groengebieden voor rekening te brengen van de NV Luchthaven Schiphol, in plaats van deze te financieren uit de middelen van het Rijk. De aanleg van de groengebieden is immers bedoeld als een milieumaatregel die beoogt de negatieve effecten van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol op het milieu te compenseren.

Uit het wetsvoorstel vloeit voort dat een drietal nieuwe uitgavencategorieën aan het FES zal worden toegevoegd. Naast additionele bodemsanering van binnenstedelijke bouwprojecten, zullen onder bepaalde voorwaarden ook EHS-projecten uit de FES-middelen gefinancierd kunnen worden. Deze leden vragen hoe de verdeling over de verschillende uitgavencategorieën zal plaatsvinden. Hoe vindt de afweging plaats van de verschillende, concurrerende claims op de beperkte FES-middelen?

De leden van de GPV-fractie onderkennen met de regering het belang van de voortgang van bouwprojecten in de grote steden. Bodemverontreiniging kan daarbij een obstakel zijn. Dat hiervoor FES-middelen beschikbaar kunnen komen is een goede zaak. Over de wijze waarop stellen zij enkele vragen. Volgens welke procedure en door wie wordt in een concreet geval de beslissing genomen het FES te benutten? Welke criteria zullen daarbij gelden? Is het ook denkbaar dat om snel te kunnen werken FES-middelen als voorschotfinanciering worden gebruikt, die in latere jaren worden terugbetaald uit reguliere begrotingsmiddelen?

De leden van deze fractie merken op dat het niet zo kan zijn dat om redenen van urgentie FES-geleden worden ingezet en dat om die reden wordt afgezien van verhaal van kosten op vervuilers en/of eigenaars. Wat zal de consequentie zijn van het gebruik van FES-gelden op verhaal-

procedures? Worden deze dan achterwege gelaten of toch lopende de sanering voortgezet?

Een verbetering, zo menen de leden van de GPV-fractie, is ook het voorstel de EHS in aanmerking te brengen voor FES-financiering. Op dit punt achten zij evenwel enige verduidelijking gewenst. Het regeerakkoord spreekt over het toevoegen van de EHS aan de criteria voor te financieren projecten. In het wetsvoorstel wordt dit uitgewerkt met de bepaling dat er een functionele relatie moet zijn met investeringen in de verkeers- en vervoerinfrastructuur. Het komt deze leden voor dat dit een beperking is van de tekst van het regeerakkoord. Is dit ook beoogd? Zo ja, op grond van welke overwegingen? Laat de tekst van het regeerakkoord ook toe dat FES-middelen beschikbaar komen voor additionele financiering van de EHS en wel met het oog op een snellere uitvoering van de EHS?

De leden van de GPV-fractie constateren dat de regering niet gekozen heeft voor een formulering, zoals destijds voorgesteld in het amendement-Melkert (23 002, nr.16). Daarin werd voorgesteld FES-middelen te benutten voor de financiering van uitgaven uit hoofde van het compensatiebeginsel. Waarom is daartoe niet besloten? Is het tegen deze achtergrond niet curieus dat wel in het wetsvoorstel is opgenomen de uitgavencategorie «de aanleg van groene overgangsgebieden in het kader van de uitbreiding van de luchthaven Schiphol»? Is dit geen voorbeeld van gelegenhedswetgeving, die afbreuk doet aan het beoogde heldere en solide karakter van het FES? Als dit kan, wat zal in de toekomst de regering nog kunnen verhinderen om via simpele wetswijzigingen vergelijkbare uitgavencategorieën aan de wet toe te voegen om financieringsknelpunten op te lossen?

Waardering hebben de leden van de GPV-fractie voor de beslissing een aantal projecten conform het SGR versneld tot uitvoering te brengen. De financiering van deze projecten uit ontvangsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen geheel buiten het FES om roept evenwel vragen op. Is dit formeel noodzakelijk omdat deze projecten qualitate qua niet voor FES-financiering in aanmerking kunnen komen? Als dit kan, wat zal de regering in de toekomst verhinderen ontvangsten uit de verkoop van staatsdeelnemingen allereerst in te zetten voor de financiering van bepaalde knelpunten, daarmee de voeding van het FES uit deze middelen op het tweede plan zettend? Is het niet veel eleganter en doet het niet veel meer recht aan het eigen karakter van het fonds als in de wet wordt vastgelegd dat de verkoop van staatsdeelnemingen als regel het fonds ten goede komen en dat met deze middelen ook belangrijke EHS-projecten kunnen worden gefinancierd? Deze leden krijgen nu de indruk dat het FES voor de regering eerder een beletsel is voor gewenst beleid dan een zeer gewenst instrument. Tenslotte vragen deze leden of deze ad hoc SGR-financiering (verkoop staatsdeelnemingbuiten het FES- toevoeging aan LNV-begroting) ook mogelijk zou zijn geweest als wetsvoorstel 22 003 reeds in werking zou zijn getreden.

De leden van de SP-fractie begrijpen dat aan de criteria een toevoeging heeft plaatsgevonden en wel de bodemsanering voorzover noodzakelijk voor de voortgang van bouwprojecten in binnensteden, en de realisering van de ecologische hoofdstructuur.

Het is de leden van de SP-fractie echter opgevallen dat EHS-projecten in beginsel niet in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Fes.

Begrijpen de leden van de SP fractie goed dat alleen de negatieve effecten van een Fes-project op de realisering van de EHS worden verzacht of gecompenseerd?

De leden van de SP-fractie hebben grote moeite met een groot deel van de projecten die genoemd zijn in het kader van het Fes.

Slotopmerkingen

De leden van de CDA-fractie vragen of het niet het overwegen waard is om nu het gehele wetsvoorstel FES maar in te trekken en in de plaats daarvan een meerjarig uitgavenprogramma aan de Kamer voor te leggen, waarin wordt vastgesteld op welke wijze de geormerkte aardgasbaten, common-area middelen en verkoopopbrengsten van vervreemding van staats aandelen zullen worden aangewend voor economische structuurversterking, zo vragen de leden van de CDA-fractie zich af. De baten en uitgaven kunnen vervolgens via de reguliere begrotingen (met name het infrafonds) door de Staten Generaal worden goedgekeurd.

De voorzitter van de commissie,
H. Vos

De griffier van de commissie,
Van Overbeeke